

5 : 3 0 , 2 1 / 0 3 / 2 0 1 1

Ch? m?t th?i gian ng?n sau khi ???c phát hi?n, binh mã đồng trong h?m m? T?n Th?y Hoàng ?ã tr? nên n?i ti?ng không nh?ng ? Trung Qu?c mà c? th? gi?i. T?ng th?ng Pháp Sarkozy trong m?t l?n t?i th?m ?ã ph?i th?t lên: "Th? gi?i có 7 k? quan, h?m m? T?n Th?y Hoàng x?ng ?áng ???c g?i là k? quan th? 8".

Ngày 29/3/1974, m?t s? nông dân ? thôn Tây D??ng, huy?n Lâm ??ng, thành ph? Tây An, Thi?m Tây, Trung Qu?c cùng ?ào gi?ng l?y n??c ch?ng h?n t?i m?t bãi ??t hoang cách làng không xa. ? ?? sâu ch?ng vài mét h? th?y l?n trong ??t cát ??a lên có nh?ng b? ph?n c?a t??ng ng??i b?ng g?m. M?i ng??i ??u ch? coi chúng là th? g?ch ?á b? ?i nên ?ã v?t ra xung quanh. H? không bi?t r?ng ngày mà h? v?t nh?ng m?nh sành s? ?y sau này ?ã ?i vào l?ch s? th? gi?i hi?n ??i: Ngày phát hi?n ra m?t trong nh?ng "k? quan th? gi?i" - qu?n th? t??ng binh mã đồng thu?c khu m? T?n Th?y Hoàng (n?m 134 ??n n?m 171 tr??c Công nguyên), v? hoàng ?? ?ã có công th?ng nh?t Trung Qu?c th?i c? ??i.

Ch? m?t th?i gian ng?n sau khi ???c phát hi?n, binh mã đồng trong h?m m? T?n Th?y Hoàng ?ã tr? nên n?i ti?ng không nh?ng ? Trung Qu?c mà c? th? gi?i. T?ng th?ng Pháp Sarkozy trong m?t l?n t?i th?m ?ã ph?i th?t lên: "Th? gi?i có 7 k? quan, h?m m? T?n Th?y Hoàng x?ng ?áng ???c g?i là k? quan th? 8".

Các nhà khoa h?c c?a Trung Qu?c và th? gi?i cùng có chung nh?n xét r?ng: N?u ??t bên c?nh các tác ph?m t??ng ?iêu kh?c c? Hy L?p ho?c c? La Mã thì có th? binh mã đồng không tinh x?o b?ng. Nh?ng cái

t?o cho binh mã đồng v? th? n?i tr?i là s? "k? l?" c?a nó. Theo Vi?n tr???ng Vi?n B?o tàng Trung Qu?c Viên Trung Nh?t, cái "k? l?" c?a binh mã đồng n?m ? 3 ch? "??i, ?a, Chân" (to, nhi?u, chân th?c).

"??i" là kích th???c c?a hàng v?n binh mã đồng ??u b?ng kích th???c ng???i th?c (k? c? các t???ng khác nh? ng?a, xe, các lo?i v? khí). "?a" là nói v? s? l???ng. S? l???ng c?a binh mã đồng th?t ?áng kinh ng?c: ch? tính các h?m s? 1, 2, 3 thì s? binh mã đồng ?ã lên t?i h?n 8 nghìn (riêng h?m s? 1 h?n 6 nghìn). S? l???ng kh?ng l? này ?ã khi?n ???ng Ti?u Bình c?ng ph?i gi?t mình: "Không th? t???ng t???ng ???c".

Còn v? tính chân th?c c?a binh mã đồng thì Vi?n tr???ng Viên Trung Nh?t cho bi?t: Binh mã đồng ???c t?o ra t?ng t???ng m?t, ch? không ph?i dùng khuôn ?úc hàng lo?t. Theo các nhà nghiên c?u ch? tính riêng s? th? c? tham gia n?n t???ng ?ã là 870 ng???i v?i nh?ng thành ph?n và phong cách khác nhau: Có ng???i là th? cung ?ình, có ng???i là th? tài t?, c?ng có ng???i là th? dân gian ???n t? kh?p các ??a ph???ng trong toàn qu?c. Vì th? các binh mã đồng ???c t?o ra ??u mang phong cách, th?n thái khác nhau.

Ngay t? khi "xu?t ??u l? di?n", binh mã đồng khi?n c? th? gi?i ph?i thán ph?c. Tuy nhiên, t? ?ó c?ng n?y sinh m?t v?n ?? t???ng nh? ???n gi?n nh?ng l?i làm ?au ??u các gi?i ch?c ngành kh?o c? Trung Qu?c.

Th?i ?i?m mà s? c? phát sinh là vào n?m 1998. Trong l?n ??u tiên t?i th?m khu binh mã đồng, T?ng th?ng M? lúc b?y gi? là Bill Clinton, ?ã phát bi?u: "Binh mã đồng th?t quá tuy?t v?i. Ng???i phát hi?n ra binh mã đồng c?ng quá tuy?t v?i". Và T?ng th?ng B. Clinton ?? ngh? ???c g?p ng???i ??u tiên ?ã phát hi?n ra binh mã đồng.

?ã có r?t nhi?u nguyên th? qu?c gia ???n tham quan binh mã đồng, nh?ng vi?c ???t v?n ?? mu?n g?p ng???i

phát hi?n ra binh mã đồng ??n th?i ?i?m ?ó, ch? duy nh?t có T?ng th?ng B. Clinton. ?? ?áp ?ng yêu c?u này, nh?ng ng??i ph? trách khu b?o tàng ?ã "r?t h?n nhiên" cho g?i D??ng Chí Phát, xã viên công xã, m?t trong nh?ng ng??i tham gia công vi?c ?ào gi?ng vào ngày 29/3/1974. Cu?c g?p gi?a T?ng th?ng Hoa K? v?i m?t nông dân Trung Qu?c vô danh ?ã ???c gi?i truy?n thông c?a Trung Qu?c và th? gi?i ??a tin r?t r?m r?.

V? ph?n mình, D??ng Chí Phát không th? t??ng t??ng ???c bu?i g?p "ng?u nhiên" ?ó l?i khi?n cu?c ??i c?a mình b??c ra "vùng ánh sáng chói lòa". V?i cái "gi?y ch?ng nh?n" là ng??i ??u tiên phát hi?n binh mã đồng", ch? sau m?t ?êm, t? m?t nông dân vô danh, D??ng Chí Phát b?ng tr? thành ng??i n?i ti?ng, ???c nhi?u t? báo, nhi?u ?ài truy?n hình ph?ng v?n, ???c m?i ?i n??c ngoài, ??ng ?àn nói chuy?n v? vi?c phát hi?n binh mã đồng... H?ng truy?n hình Nh?t NHK c?ng m?i D??ng Chí Phát sang Nh?t, ph?ng v?n tr?c ti?p trên ?ài truy?n hình c?a h?.

T?i các c?a hàng bán ?? l?u ni?m trong khu m? T?n Th?y Hoàng, n?u các ?? l?u ni?m có ch? ký c?a D??ng Chí Phát thì ???c bán v?i giá r?t cao. Nh?ng khách tham quan mu?n ch?p ?nh v?i D??ng Chí Phát c?ng ph?i tr? cho ông ta 50 t?. Các kho?n thu nh?p này có "n?m m? c?ng không th? t??ng t??ng ???c" ??i v?i m?t xã viên nông nghi?p.

S? n?i ti?ng c?a D??ng Chí Phát ?ã làm bùng lên cu?c chi?n "vô ti?n khoáng h?u" gi?a nh?ng ng??i ?ào gi?ng n?m x?a. "Ai ?ã phát hi?n ra binh mã đồng?". K?t qu? r?t nhi?u ng??i ??u kh?ng kh?ng r?ng "chính tôi m?i là ng??i ??u tiên". V?y ?âu là s? th?c?

Theo các c? quan ch?c n?ng ??a ph??ng, trong cái ngày nông dân thôn Tây D??ng cùng nhau ?ào gi?ng, t?i hi?n tr??ng có 3 nhóm, m?i nhóm có 2 xã viên do D??ng Tân M?n, "??i tr??ng chính tr?" c?a thôn, ph? trách chung. Khi t??ng g?m binh mã đồng ???c

Chí Phát .

Nhiều phóng viên cũng tiến hành các cuộc tiếp xúc với Dzung Tân Mãn. Hiện Dzung Tân Mãn đã 68 tuổi, đang làm thuê cho một cửa hàng bán đồ lưu niệm tại khu Lăng Tẩm Thục Hoàng với mức lương 1.000 đồng/tháng. Tại nơi bán hàng, Tân Mãn treo một bức ảnh lớn chụp mình và rất nhiều người bình mã đồng. Ngoài ra còn treo thêm một giấy chong nhon là ngòi phát hiện ra bình mã đồng.

Dzung Tân Mãn trả lời bức xúc: "Nó có tới 9 ngòi phát hiện ra bình mã đồng, nay 5 ngòi đã mất, chỉ còn lại 4, trong đó có tôi và Dzung Chí Phát, mà ai cũng già rồi. Thế mà vẫn chưa có một quy định chính thức nào về vấn đề này. Còn nếu chưa coi Dzung Chí Phát là ngòi đầu tiên và duy nhất phát hiện ra bình mã đồng thì quá bất công". Dzung Tân Mãn hy vọng vấn đề sẽ được cấp có thẩm quyền giải quyết khi mình chưa "sang thế giới bên kia".

Sở dĩ, Tân Mãn rất vui vẻ với ngòi phát hiện ra bình mã đồng to tát như vậy, vì theo Cục Văn vật tư liệu Thiểm Tây, thì đây thuộc về lĩnh vực "quyên lợi và danh tiếng". Nhưng ngòi này đòi được ghi nhận tên mình là ngòi "phát hiện ra bình mã đồng" trên đồng vào sổ. Thế thì phải cho họ giấy chong nhon, cũng như phải "thả" cho họ một món tiền thưởng. Nhưng vì lý do này chưa từng có tiền lệ ở Trung Quốc nên Cục Văn vật không thể thỏa mãn những yêu cầu của họ. Cục chỉ định ý vì phát hiện ra bình mã đồng là của một tập thể xã viên chứ không là của riêng ai cả.

Sở dĩ việc càng trở nên phức tạp khi những ngòi phát hiện ra đồng ra ký tên vào các món hàng lưu niệm và chụp ảnh cùng du khách có thu phí. Rồi ai cũng giải thích mình chính là ngòi đầu tiên phát hiện ra bình mã đồng nhằm mục đích kinh doanh. Thậm chí khi vào thăm và mua hàng ở cửa hàng của Dzung Tân Mãn, ai muốn được ký cửa ông thì phải có phí phí. Còn Dzung Chí Phát thì cũng từng xuyên

Đến cánh cửa hàng dún viên du lịch bán lẻ lunim. Những khu làm này như khi gây ra cái gì khách với nhân viên bán hàng, làm xu hình nh của khu lũng m, gây ra nhng phn cm với khách tham quan. Nhng cho tới nay các c quan h trách của Trung Quốc cũng nh của khu lũng m. Tần Thủy Hoàng vẫn chưa tìm ra phng pháp gì quy t hợp lý cho vấn đề này

Nguyễn Tiến C (theo Trung Hoa Khoa c lun)

<http://antg.cand.com.vn/vi-vn/hosomat/2011/3/74658.cand>